

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji w sprawie: „Drugi strategiczny przegląd sytuacji energetycznej – Plan działania dotyczący bezpieczeństwa energetycznego i solidarności energetycznej UE”

COM(2008) 781 wersja ostateczna

(2009/C 228/16)

Dnia 13 listopada 2008 r. Komisja Europejska, działając na podstawie art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

„komunikatu Komisji w sprawie „Drugi strategiczny przegląd sytuacji energetycznej – Plan działania dotyczący bezpieczeństwa energetycznego i solidarności energetycznej UE”

Sekcja Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 12 marca 2009 r. Sprawozdawcą była Ulla Birgitta SIRKEINEN.

Na 452. sesji plenarnej w dniach 24–25 marca 2009 r. (posiedzenie z 25 marca) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 130 do 3 – 2 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Komitet z zadowoleniem przyjmuje komunikat Komisji, szczególnie ze względu na to, że położyła ona duży nacisk na bezpieczeństwo dostaw energii, co było bardzo potrzebne, i uważa, co następuje:

— Ostatnie kryzysy w dostawach gazu znowu dobitnie pokazały, że konieczne jest wspólne podejście państw członkowskich do polityki energetycznej, zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne.

— To, że trzeci pakiet w sprawie rynku energetycznego nie został jeszcze ustalony, stoi w sprzeczności ze wszystkimi trzema celami polityki energetycznej: bezpieczeństwem dostaw, konkurencyjnością i zrównoważonym rozwojem.

— Komisja nie poświęciła problemom ropy naftowej i transportu takiej uwagi, na jaką zasługują.

— Komisja pominęła w tym kontekście aspekty społeczne polityki energetycznej.

— W komunikacie nie podkreśla się pilnego charakteru zagadnienia.

— Istnieje pilna potrzeba opublikowania komunikatu na temat przewyższania barier napotykanych przez energię odnawialną w UE, w którym energia odnawialna analizowana by była jako część ogólnego systemu energetycznego.

— Komisja koniecznie musi zrealizować swój zamiar przedstawienia agendy politycznej na rok 2030 i wizji na rok 2050,

gdyż wielkie zmiany technologiczne i systemowe wymagają dużo czasu.

— W aktualizacji przykładowego programu energetyki jądrowej odpowiednio uwzględnione zostały uwagi Komitetu w tej sprawie.

1.2 Komitet zaleca, co następuje:

— Należy pilnie i skutecznie włączyć do użytku wszystkie instrumenty UE, które mogą ograniczyć zagrożenie bezpieczeństwa dostaw energii.

— Po podjęciu decyzji w sprawie ostatnich wniosków legislacyjnych należy położyć nacisk na wdrażanie, unikając nowych wniosków legislacyjnych, tak aby zachować w możliwie największym stopniu stabilność i przewidywalność ram prawnych.

— Spośród pięciu obszarów działań wymienionych w planie działania pierwsze miejsce należy przyznać oszczędnościom energii, czego głównym narzędziem jest efektywność energetyczna, gdyż tutaj są duże możliwości prowadzenia działań efektywnych kosztowo.

— Komisja powinna wyznaczyć priorytety wśród swoich wielu zamiarów działań.

— Szczególnie pilnie należy zająć się problemami odizolowanych rynków energii i ukończyć transeuropejskie sieci energetyczne TEN-E.

- Oprócz inwestycji w infrastrukturę większą uwagę należy zwrócić na wielkie potrzeby inwestycyjne w dziedzinie wytwarzania energii i w badaniach podstawowych w perspektywie do roku 2050.
- W stosunkach zewnętrznych UE musi opracować odpowiedzialne i stabilne podejście do problemu energii na świecie, równoległe ze strategiami związanymi z bezpieczeństwem energetycznym samej Europy.
- Potrzeba wiele działań na rzecz zwiększenia oszczędności energii, lecz należy unikać nadmiernej regulacji w tej dziedzinie na szczeblu UE.
- UE musi objąć wiodącą rolę w dziedzinie technologiach służących efektywności energetycznej.
- Tam, gdzie to możliwe, Komisja zbada osiągalność poszczególnych celów dla różnych aspektów wykorzystania energii. Będzie to skutecznym środkiem zwiększającym efektywność energetyczną, zwłaszcza dla usług i produktów obejmujących wspólny rynek.
- W świetle wielkich potrzeb inwestycyjnych w dziedzinie wytwarzania energii elektrycznej należy w trybie pilnym podjąć decyzje dotyczące energii jądrowej.
- Wizja na rok 2050 musi uwzględniać sytuację globalną, która stanowi warunki ramowe dla ambicji UE.

2. Wprowadzenie

2.1 Celami polityki energetycznej UE są: zrównoważone wytwarzanie energii, konkurencyjność i bezpieczeństwo dostaw. W ostatnim czasie bezpieczeństwu dostaw nie poświęcano szczególnej uwagi. Reperkusje sporu między Ukrainą a Rosją dotyczącego dostaw gazu, jak również silny kryzys gospodarczy i niestabilne ceny energii pokazały jednak, że to przesunięcie akcentów było decyzją niefortunną. Zależność od zewnętrznych dostaw energii sama w sobie nie jest problemem, lecz wzrastająca koncentracja zależności od dostawców, którzy nie przestrzegają obowiązujących w Europie zasad oraz coraz większe zapotrzebowanie na gaz zwiększają zagrożenie problemami z dostawami.

2.2 Najważniejsze wnioski legislacyjne UE z ostatnich dwóch lat to trzeci pakiet w sprawie rynku energii elektrycznej i gazu, a także pakiet klimatyczny. Drugi z wymienionych pakietów został uzgodniony w rekordowo szybkim tempie, podczas pierwszego czytania w grudniu 2008 r., przy czym wiele

kluczowych szczegółów pozostawiono do uzgodnienia w ramach procedury komitetowej. Pakiet dotyczący rynku po prawie dwóch latach prac nie ujrzał światła dziennego, co jest ewidentnie sprzeczne z potrzebą stworzenia sprawnie funkcjonującego rynku wewnętrznego dla osiągnięcia wszystkich trzech celów polityki energetycznej.

2.3 Poszczególne cele polityki energetycznej są wzajemnie zależne, zaś strategie polityczne służące ich osiągnięciu w dużym stopniu się uzupełniają. Niestety nie we wszystkich aspektach. Cel dotyczący bezpieczeństwa dostaw powinien znaleźć się na pierwszym miejscu. Obywatele i przedsiębiorstwa muszą mieć w każdych warunkach zapewnione dostawy energii ze względu na poważne konsekwencje niedoborów lub przerw w jej dostawach.

3. Dokument Komisji

3.1 Drugi strategiczny przegląd sytuacji energetycznej został opublikowany przez Komisję w listopadzie 2008 r. Komisja przedstawiła pięciopunktowy **plan działania dotyczący bezpieczeństwa energetycznego i solidarności energetycznej**, w którym skoncentrowała się na:

- potrzebach w zakresie infrastruktury i dywersyfikacji dostaw energii;
 - stosunkach zewnętrznych w dziedzinie energii;
 - zapasach ropy naftowej i gazu oraz mechanizmach reakcji w sytuacjach kryzysowych;
 - efektywności energetycznej;
 - optymalnym wykorzystaniu własnych zasobów energetycznych UE.
- 3.2 Częścią przeglądu strategicznego jest aktualizacja przykładowego programu energetyki jądrowej z 2007 r., która się skupia na bezpieczeństwie dostaw, potrzebach inwestycyjnych i warunkach realizacji inwestycji.
- 3.3 Wraz z przeglądem strategicznym Komisja przedstawiła:
- pakiet z 2008 r. na rzecz efektywności energetycznej,
 - wniosek dotyczący zmiany dyrektywy o zapasach ropy oraz

— zmieniony wniosek dotyczący dyrektywy w sprawie stworzenia wspólnotowych ram bezpieczeństwa jądrowego.

3.4 W przeglądzie strategicznym Komisja deklaruje zamiar zaproponowania:

— wniosku w sprawie udoskonalenia dyrektywy dotyczącej bezpieczeństwa dostaw gazu w 2010 r.;

— wspierania zgodnej z wymogami ochrony środowiska eksploatacji własnych zasobów paliw kopalnych w UE;

— komunikatu na temat przezwyciężenia barier napotykaných przez energetykę odnawialną w UE oraz

— inicjatywy na rzecz finansowania zrównoważonej energii jako wspólnego projektu Komisji i Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

3.5 Wreszcie Komisja przedstawi wniosek w sprawie odnowienia polityki energetycznej dla Europy, z myślą o wyznaczeniu agendy politycznej na 2030 r. oraz wizji polityki energetycznej i nowego planu działania na 2050 r.

4. Uwagi ogólne

4.1 EKES z zadowoleniem przyjmuje komunikat Komisji, przede wszystkim dlatego, że położono w nim niezbędny nacisk na kwestię bezpieczeństwa dostaw energii, a także dlatego, że stanowi on próbę kompleksowego ujęcia aktualnych wyzwań pojawiających się w polityce energetycznej. UE dysponuje własnymi instrumentami, które mogą zmniejszać zagrożenia dla bezpieczeństwa dostaw. Zostały one wskazane przez Komisję i muszą teraz być skutecznie zastosowane.

4.2 Działania UE w dziedzinie bezpieczeństwa dostaw energii nie powinny jednak oznaczać konieczności przyjmowania kolejnych wniosków legislacyjnych. Po przyjęciu omawianych obecnie pakietów trzeba będzie położyć nacisk na ich wdrożenie. Należy zapewnić stabilność przepisów prawnych, tak aby warunki niezbędnych działań były jak najbardziej przewidywalne.

4.3 Po raz kolejny okazało się, że państwa członkowskie muszą przyjąć wspólne podejście do polityki energetycznej.

Wielokrotnie pojawiały się już apele, w tym ze strony EKES-u, o zajęcie wspólnego stanowiska. Jednak dopóki niektóre, zwłaszcza duże, państwa członkowskie w większości będą chroniły jedynie własne interesy, dopóty europejska energetyka będzie słabsza, bardziej podatna na naciski i mniej skuteczna niżby mogła być.

4.4 EKES zgadza się z pięcioma dziedzinami określonymi w planie działania, lecz na pierwszym miejscu postawiłby efektywność energetyczną, a właściwie oszczędzanie energii, gdyż celem powinno być zmniejszenie zużycia energii, czego głównym narzędziem jest efektywność energetyczna. Nawet najlepsze efekty w tej dziedzinie nie wyeliminują potrzeby podjęcia pilnych działań w pozostałych. Istnieją jednak liczne możliwości przeprowadzenia opłacalnych działań zwiększających efektywność energetyczną i należy je wykorzystać, aby uniknąć konieczności przeprowadzenia innych, bardziej kosztownych działań. Najważniejszym przykładem jest tu znaczny potencjał poprawy efektywności energetycznej w budynkach.

4.5 EKES oczekiwałby od Komisji zwrócenia większej uwagi na problemy związane z ropą naftową i transportem. 36 % zużycia energii w UE przypada na ropę naftową, głównie w dziedzinie transportu, a ponieważ transport drogowy jest coraz intensywniejszy, wzrastają również emisje CO₂. Ponadto oczekuje się, że ceny ropy będą bardzo niestabilne i trend zmierza w kierunku znacznie wyższych poziomów. W styczniu Komitet przedstawił na wniosek Parlamentu Europejskiego opinię w sprawie wyzwań związanych z zaopatrzeniem w ropę naftową⁽¹⁾.

4.6 W dokumencie Komisji pominięto również aspekty społeczne polityki energetycznej, do których należą utrata miejsc pracy, tworzenie nowych w bardziej ekologicznych gałęziach gospodarki, edukacja i szkolenia, jak również ubóstwo energetyczne. Komitet zauważa, że energia nie jest takim samym produktem jak inne i że usługi publiczne dystrybucji energii do konsumentów muszą spełniać zasady powszechnego dostępu i przystępnych cen.

4.7 EKES zwraca uwagę na brak pośpiechu ze strony Komisji, który wydaje się niezwykle potrzebny ze względu na wcześniejsze i ostatnie problemy związane z bezpieczeństwem dostaw. Komisja wymieniła w komunikacie wiele (ponad 45) planowanych działań, głównie komunikatów. Wskazanie wśród nich priorytetów wydaje się konieczne, aby nie spowolnić tempa działań.

⁽¹⁾ Zob. opinia CESE 46/2009 z dnia 14.1.2009 w sprawie wyzwań związanych z zaopatrzeniem w ropę naftową, sprawozdawca: Frederic Adrian OSBORN.

4.8 EKES z równym zadowoleniem przyjmuje zamiar przedstawienia agendy politycznej na 2030 r. oraz wizji polityki energetycznej na 2050 r., które znajdują odzwierciedlenie w nowym planie działania. Komitet odniósł się już do tego rodzaju wizji w opinii w sprawie optymalizacji zaopatrzenia w energię w 2006 r.⁽¹⁾ Istotne przemiany technologiczne wymagają czasu, podobnie jak realne zmiany systemów energetycznych – ze względu na wieloletnią perspektywę inwestycji w infrastrukturę. W związku z tym niezbędna jest wizja przyszłego stanu rzeczy, wykraczająca poza dzisiejsze, ograniczone możliwości dostosowawcze technologii i infrastruktury.

5. Uwagi szczegółowe

5.1 *Wspieranie rozwoju infrastruktury, która jest niezbędna z perspektywy potrzeb energetycznych UE*

5.1.1 EKES popiera aktywność Komisji w tej dziedzinie, szczególnie ze względu na niepokojącą, utrzymującą się zależność od zewnętrznych źródeł energii. EKES pragnie przedstawić następujące uwagi:

5.1.2 Sześć przedstawionych przez Komisję priorytetów wydaje się niezwykle trafnych, bowiem skuteczna realizacja zamierzeń jest możliwa wyłącznie poprzez wskazanie priorytetów. Od tego czasu, pod koniec stycznia 2009 r., Komisja przedłożyła w ramach tych priorytetów konkretne projekty wiążące się z otrzymaniem środków finansowych w związku z planem odbudowy gospodarczej UE. Trudno jest zająć stanowisko w sprawie tych projektów bez przejrzystych informacji na ich temat i na temat większości potencjalnych projektów, w tym informacji dotyczących planowanego finansowania ze środków prywatnych i publicznych.

5.1.3 Ubolewanie budzi fakt, że wcześniej nie podjęto działań w związku z sytuacją, w jakiej znalazły się odizolowane rynki krajów bałtyckich. W chwili obecnej należy to uczynić bezzwłocznie. Jednocześnie należy zaspokoić potrzeby energetyczne małych odizolowanych państw członkowskich poprzez projekty wzajemnych połączeń z kontynentem europejskim.

5.1.4 Jeżeli chodzi o korytarze gazowe, w niedawnej opinii w sprawie wymiaru zewnętrznego polityki energetycznej EKES stwierdził, że w związku z przyszłymi potrzebami w zakresie przesyłu gazu konieczne jest opracowanie kilku projektów. W kontekście politycznym projekty te nie powinny być postrzegane jako konkurujące ze sobą. Ważne jest dziś, aby bezzwłocznie podjąć działania służące zapewnieniu dostaw gazu, a to wymaga współdziałania państw członkowskich i Komisji.

5.1.5 Pomysł stworzenia systemu zakupów zbiorczych wymaga doprecyzowania. Pojawia się także pytanie, dlaczego ma on dotyczyć wyłącznie regionu kaspijskiego.

5.1.6 Rozwiązanie problemów dotyczących bezpieczeństwa dostaw nie leży wyłącznie w infrastrukturze przesyłu energii. Wymiany wymagają także instalacje wytwarzające energię elektryczną, co pochłonie prawie 1 000 mld euro. Kwestia ta została w części podjęta przez Komisję w rozdziale dotyczącym własnych źródeł energii, lecz powinna zostać uwzględniona także w kontekście potrzeb inwestycyjnych oraz ich finansowania.

5.1.7 Kluczowym zagadnieniem w związku z inwestycjami jest rola poszczególnych podmiotów: Unii, jej instytucji finansowych, państw członkowskich i przedsiębiorstw. Przedsiębiorstwa dokonują inwestycji, gdy spełnione są odpowiednie warunki. Mimo że na niestabilnym rynku energetycznym zdarzają się błędy, przedsiębiorstwa mają najlepsze warunki do oceny sytuacji na rynku i podjęcia ryzyka. Sektor publiczny i politycy mogą jedynie podejmować działania w celu stworzenia odpowiednich warunków ogólnych, a w określonych granicach także zapewniać zachęty i wsparcie polityczne. Z tego względu EKES zdecydowanie popiera Komisję w jej zamiarze podjęcia bliższej i skuteczniejszej współpracy z sektorem prywatnym i instytucjami finansowymi.

5.2 *Zwiększenie nacisku na kwestie energetyczne w stosunkach międzynarodowych UE*

5.2.1 W styczniu 2009 r. EKES przedstawił opinię w sprawie wymiaru zewnętrznego polityki energetycznej. Zawarte w opinii uwagi, wnioski i zalecenia są nadal aktualne oraz zgodne z przedstawionymi w komunikacie propozycjami Komisji. Stanowisko Komitetu jest jednak bardziej zdecydowane w dwóch kwestiach. Pierwszą z nich jest konieczność podjęcia działań w celu skłonienia dostawców do stosowania tych samych warunków, które obowiązują na rynku energetycznym w UE, na przykład w zakresie dostępu do infrastruktury, ochrony inwestycji itp., zaś drugą kwestią jest to, aby państwa członkowskie, udzielając wsparcia w negocjacjach dotyczących umów handlowych, stawiały jako warunek tego wsparcia zachowanie zgodności ze wspólnie ustalonymi zasadami.

5.2.2 EKES przedstawił ponadto dwutorowe podejście do zewnętrznych stosunków energetycznych. Jednym problemem jest bezpieczeństwo europejskich dostaw energii, drugim zaś odpowiedzialna i zrównoważona międzynarodowa strategia energetyczna. Element drugiego z wymienionych zagadnień – międzynarodowa odpowiedzialność Europy – został tylko krótko omówiony przez Komisję. Odpowiedzialność ta wymaga poważnego potraktowania, a jej podjęcie nie ogranicza się do uczestnictwa przywódców UE w międzynarodowych negocjacjach klimatycznych.

⁽¹⁾ Zob. opinia CESE w sprawie „Zaopatrzenie UE w energię – strategia optymalizacji”, sprawozdawca: Ulla Birgitta SIRKEINEN, Dz.U. C 318 z 23.12.2006, s. 185.

5.3 Optymalizacja zapasów ropy naftowej i gazu oraz mechanizmów reakcji w sytuacjach kryzysowych

5.3.1 EKES zgadza się z opinią Komisji na temat bezpieczeństwa dostaw energii. Problem zapewnienia środków awaryjnych, musi i może zostać rozwiązany w inny sposób niż poprzez utrzymywanie kosztownych obowiązkowych zapasów gazu. Środki alternatywne obejmują dywersyfikację źródeł i linii zaopatrzenia, płynny gaz ziemny, współpracę z sąsiednimi krajami, umowy nieciągłe i przestawienie się na inne rodzaje paliwa.

5.4 Nowe bodźce zachęcające do poprawy efektywności energetycznej

5.4.1 EKES wydał kilka opinii dotyczących efektywności energetycznej, w których szczegółowo omówił działania praktyczne. Komitet zgadza się z podejściem przyjętym przez Komisję, lecz pragnie dodać kilka nowych uwag.

5.4.2 Istnieje szeroki, praktycznie nieograniczony, wybór działań umożliwiających wydajniejsze wykorzystywanie i wytwarzanie energii. Komisja przedstawiła szereg aktów prawnych, na przykład dotyczących budynków, oznakowania sprawności energetycznej, ekoznaku itp. Wygląda na to, że przygotowywane są już kolejne projekty. EKES apeluje o skrupulatne pilnowanie, aby nie doszło do przeregulowania, lecz aby jak najlepiej uwalniać potencjał innowacyjności. Środki polityczne na rzecz zwiększenia oszczędności energii – jak przepisy, pomoc państwa itd. – są potrzebne, lecz muszą być zaprojektowane tak, by były jak najefektywniejsze kosztowo i powodowały jak najmniejsze zakłócenia rynku w każdym obszarze działań. Środki UE powinny mieć zastosowanie tylko do produktów i usług, które mają wymiar rynku wewnętrznego. EKES oczekuje, że z większym naciskiem potraktowane zostaną możliwości podjęcia dobrowolnych działań oraz samoregulacji i współregulacji, łącznie z normalizacją.

5.4.3 W kwestii efektywności energetycznej Europa znajduje się w ścisłej czołówce. Powinno tak być również w przypadku technologii służących efektywności energetycznej. Należy w pełni wykorzystać możliwość czerpania korzyści z czołowej pozycji. Sprzyjające temu działania obejmują finansowanie badań i rozwoju technologicznego, wspieranie innowacji i finansowanie ryzyka, odpowiednie środki ujednociające, otwarcie rynków europejskich, zaś w skali światowej – skuteczne międzynarodowe porozumienie w sprawie klimatu, a także międzynarodową współpracę w dziedzinie efektywności energetycznej.

5.4.4 Mimo iż EKES zdecydowanie popiera postulat poprawy efektywności energetycznej o 20 %, to jednak nie jest przekonany, że dla wszystkich powinien być to cel wiążący. Efektywność energetyczna obejmuje wszystkie dziedziny działalności ludzkiej i gospodarczej, zaś sposoby jej zwiększania są niemal nieograniczone. Jak w tych okolicznościach dokonać sprawiedliwego podziału wspólnych starań? Zamiast tego Komitet zaleca, by tam, gdzie to możliwe, Komisja zbadała osiągalność poszczególnych celów dla różnych aspektów wykorzystania energii.

Będzie to skutecznym środkiem zwiększającym efektywność energetyczną, zwłaszcza dla usług i produktów obejmujących wspólny rynek.

5.5 Optymalne wykorzystanie własnych zasobów energetycznych UE

5.5.1 EKES, ogólnie rzecz biorąc, zgadza się z stanowiskiem Komisji w kwestii wykorzystania własnych zasobów energetycznych przez UE. Ważne jest, aby zachować realistyczny obraz zmian zapotrzebowania na energię, a także możliwości, ograniczeń i warunków znalezienia i wykorzystania różnych źródeł energii.

5.5.2 EKES ze szczególnym zadowoleniem przyjmuje zadeklarowany przez Komisję zamiar przedłożenia komunikatu w sprawie przewyciężenia barier napotykanych przez energię odnawialną w UE i apeluje do Komisji o bezzwłoczne działania w tej sprawie. Ważny problem, jakim jest większe wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych, które w przyszłości będą najważniejszym i najbardziej ekologicznym rodzimym nośnikiem energii, powinien być zostać przeanalizowany już wcześniej i rozwiązany jako element całego systemu energetycznego. Ważnym zagadnieniem w tej dziedzinie, o czym wspomina także Komisja, są ograniczenia dotyczące sieci, a także kwestia energii zapasowej. W trakcie badań należy też przeanalizować kwestię, czy utworzenie ewentualnych zasobów energii zapasowej może, w określonych okolicznościach, udaremnić starania w dziedzinie energii ze źródeł odnawialnych pod względem emisji czy bezpieczeństwa dostaw. Kolejną kwestią są problemy w zakresie planowania i udzielania zezwoleń.

5.5.3 Komitet popiera także stanowisko, zgodnie z którym obowiązkowe normy emisji CO₂ dotyczące elektrowni powinny zostać rozpatrzone dopiero po dokonaniu oceny wyników demonstracji przemysłowych wychwytywania i składowania dwutlenku węgla.

5.5.4 W odniesieniu do energii jądrowej EKES od dawna jest zdania, że wszystkie możliwości wytwarzania energii powinny być dostępne, tak aby móc osiągnąć cele polityki energetycznej. W świetle faktu, że wkrótce konieczne będą inwestycje na wielką skalę w dziedzinie wytwarzania energii, w państwach, które opowiedziały się – lub opowiedzą się – za energią jądrową, powinny zostać bezzwłocznie podjęte decyzje dotyczące przyszłości tego rodzaju energii. Zgodnie z prognozami Komisji zdolności wytwarzania energii przez elektrownie jądrowe w UE do roku 2020 spadną o jedną czwartą i jeśli nie powstaną nowe elektrownie tego rodzaju, część z nich zastąpią elektrownie zasilane gazem lub węglem, co zwiększy problem emisji i bezpieczeństwa dostaw energii. Bezpieczeństwo jądrowe wymaga stałego monitorowania, jak również zaangażowania władz publicznych, a ponadto odpowiednich decyzji w kwestii gospodarki odpadami radioaktywnymi. EKES pracuje nad odrębną opinią w sprawie zmienionego wniosku dotyczącego dyrektywy ustanawiającej wspólnotowe ramy bezpieczeństwa jądrowego.

5.5.5 EKES popiera wyrażony przez Komisję zamiar przedłożenia dokumentów dotyczących potrzebnego potencjału produkcji energii, czy to w związku z rafinacją ropy naftowej, czy też produkcją energii elektrycznej. Nie można jednak zapominać, że UE nie może decydować o inwestycjach w zwiększanie potencjału produkcji energii ani też formułować zaleceń w tej sprawie, gdyż nie ponosi odpowiedzialności za ewentualne zagrożenia. Gromadzenie i analizowanie odpowiednich informacji, łącznie z opracowaniem modeli, może być niezwykle przydatne i w tym zakresie zalecana jest współpraca z Międzynarodową Agencją Energii.

5.6 W kierunku wizji na rok 2050

5.6.1 EKES popiera wyrażony przez Komisję zamiar przedstawienia w 2010 r. projektu nowej polityki energetycznej dla Europy wraz z agendą polityczną do 2030 r. oraz wizją polityki energetycznej do 2050 r. Popiera także pomysł, aby powyższe dokumenty zostały opracowane na podstawie szerokich konsultacji dotyczących ewentualnych celów długoterminowych.

5.6.2 Ponadto EKES wstępnie uznaje dziedziny wymienione przez Komisję – dekarbonizację energii elektrycznej, zależność sektora transportu od ropy, budynki, sieci przesyłu energii elektrycznej oraz ogólnosiwiatowy system zapewniający wysoką efektywność energetyczną i niskie emisje dwutlenku węgla – za kluczowe wyzwania długoterminowe. Aby im sprostać, należy wziąć pod uwagę wszystkie możliwości technologiczne, w tym syntezę jądrową i wodór.

5.6.3 Wizja, o której mowa, powinna uwzględniać zmiany w sytuacji międzynarodowej jako czynniki ogólne decydujące o celach Unii. Szybko rosnące zapotrzebowanie na energię w krajach rozwijających się, zmieniający się klimat i ewentualne, uzgodnione na forum międzynarodowym, działania służące ograniczeniu skutków tych zmian i dostosowaniu do nich, dostępność paliw kopalnych i inne tego rodzaju czynniki wpływają na naszą sytuację i decyzje, które podejmujemy. Znakomitym przykładem są tu zmiany na rynku ropy – niedawne rekordowo wysokie ceny ustąpiły dziś miejsca obawie o niedostateczny poziom produkcji z powodu niskich cen.

5.7 Aktualizacja przykładowego programu energetyki jądrowej

5.7.1 Komitet z zadowoleniem odnotowuje, że jego uwagi przedstawione w opinii Komitetu w sprawie przykładowego programu energetyki jądrowej⁽¹⁾, jak również w opinii rozpoznawczej w sprawie przyszłych inwestycji w przemysł jądrowy⁽²⁾ zostały uwzględnione przez Komisję. Punktem wyjścia jest fakt, że Unia Europejska ma do odegrania ważną rolę w dalszym rozwijaniu zaawansowanych ram prawnych dla energii jądrowej zgodnie z najwyższymi standardami bezpieczeństwa, ochrony i nierozprzestrzeniania. W kwestii gospodarowania odpadami radioaktywnymi, długoterminowego zabezpieczenia finansowania likwidacji elektrowni jądrowych, zagrożenia terroryzmem i potrzeby ujednoczonego programu odpowiedzialności Komisja zajęła stanowisko zgodne z poglądami EKES-u. Komitet podkreśla, że wszystkie związane z tym koszty ponosić mają operatorzy instalacji jądrowych.

5.7.2 Komitet ponownie podkreśla, że zgadza się, iż energia jądrowa jako element doboru źródeł energii będzie odgrywała w Europie istotną rolę w łagodzeniu zmian klimatycznych i zapewnianiu dostaw elektryczności. Zgadza się również, że istnieje potrzeba odpowiedzi na niepokoje opinii publicznej w tej sprawie i popiera wysunięte w tej kwestii propozycje. Komitet popiera zalecenia dotyczące wspólnych poziomów bezpieczeństwa reaktorów i dopuszczenie do budowania tylko takich nowych obiektów, które spełniają standardy bezpieczeństwa i ochrony III generacji. Uzasadnione są niektóre środki na rzecz ułatwienia finansowania budowania nowych elektrowni, szczególnie w obecnych realiach gospodarczych, lecz nie można na ten cel wykorzystywać subsydiów państwowych lub środków z budżetu UE. Nawet jeśli niektóre państwa członkowskie zadeklarowały większą otwartość wobec budowy nowych elektrowni jądrowych, to i tak za budowę, finansowanie, zarządzanie oraz gospodarkę odpadami odpowiedzialne będą prywatne przedsiębiorstwa. Państwo ustanawia jedynie ogólne ramy. Z myślą o debacie publicznej i uczestnictwie obywateli, informacje o planowanych elektrowniach, w tym także i o kosztach, należy przedstawić jak najszybciej i w sposób jasny i zrozumiały.

Bruksela, 25 marca 2009 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Mario SEPI

⁽¹⁾ Zob. opinia CESE w sprawie ramowego programu energetyki jądrowej, sprawozdawca: Ulla Birgitta SIRKEINEN, Dz.U. C 256 z 27.10.2007, s. 51.

⁽²⁾ Zob. opinia rozpoznawcza w sprawie 4.12.2008 przyszłych inwestycji w przemysł jądrowy i ich miejsca w polityce energetycznej UE, sprawozdawca: Edgardo Maria IOZIA.